

जिह्वग (जिह्व + ग) 1) adj. in Windungen gehend; langsam gehend (मन्दग) MED. g. 33. H. an. 3, 122 (wo मन्दग statt मदन zu lesen ist). — 2) m. Schlange AK. 1, 2, 4, 9. H. 1304. H. an. MED. MBh. 1, 982. — Vgl. अजिह्वग.

जिह्वगति (जिह्व + गति) adj. = जिह्वग, als Beiw. von Schlangen R. 1, 13.

जिह्वता (von जिह्व) f. Falschheit, Hinterlist HARIV. 7335. अहि° R. 2, 43, 2.

जिह्ववार (जिह्व + वार) adj. dessen Oeffnung seitwärts geneigt ist (bei einem Gefäß zum Ausgießen): परावर्तं नामत्या नुदयामुच्चाबुधं चक्रथुर्जिह्ववारम् RV. 1, 116, 9. अर्षाव 8, 40, 5.

जिह्वमौदन (जिह्व + मो°) m. Frosch ÇABDAR. im ÇKDr.

जिह्वशल्य (जिह्व + श°) m. N. eines Baumes, Acacia Catechu Willd. (s. खदिर), ĠAṬĀDH. im ÇKDr. — Vgl. जिह्वशल्य, वक्रकाण्टक, मुशल्य.

जिह्वशी (जिह्व + शी) adj. quer liegend, am Boden liegend RV. 1, 113, 5.

जिह्वाय्, जिह्वायति s. unter जिह्व 1, a.

जिह्वशिशु (जिह्व + शिशु) m. N. pr. eines Mannes gaṇa शुभ्रादि zu P. 4, 1, 123. — Viell. fehlerhaft für जिह्वशिशु; vgl. जैह्वशिशु.

जिह्वित (von जिह्व) adj. gebogen: अभिपतति सेरोषो जिह्विताध्यातकुन्तिर्भुगपतिरयम् MRĪKH. 143, 22.

जिह्वीकर (von जिह्व + 1. कर) adj. schiefmachend so v. a. übertreffend, verdunkelnd; s. चन्द्रसूर्यजिह्वीकरप्रभ. जिह्वीकृत (sic) eingeschreckt VJUTP. 123.

जिह्व (wohl von ज्हा; vgl. जुह्व) m. Zunge BHAR. zu AK. 2, 6, 2, 42. ÇKDr. किं वा शक्यामहे वक्तुं गणानां ते गुणोदधे। मानुषेणैकाजिह्वेन प्रभावोत्साहसंभवान् || HARIV. 6325. द्विसक्रेण जिह्वेन वामुकिः प्रथयिष्यति 6326. — 2) f. अहि° dass. (parox. U p. 1, 153) Nir. 3, 26. AK. 2, 6, 2, 42. TRIK. 2, 6, 30. H. 885. an. 2, 521. कृन्वोर्हि जिह्वमर्द्धात्पुत्रचीमर्धा मूचीमर्धि शिश्राय् वाचम् AV. 10, 2, 7. सोमस्य जिह्वो प्र जिह्वति चत्सो RV. 1, 87, 5. जिह्वीया अयम् 3, 39, 3. 9, 73, 9. AV. 1, 34, 2. ÇAT. Br. 3, 5, 4, 23. 8, 3, 17. 10, 3, 4, 5. कृन् सजिह्वे AIR. Br. 7, 1. KAUC. 10, 25. M. 2, 90. 8, 125. 270. त्रेत्रवान्प्रभवति जिह्वो MBh. 1, 5934. SUÇR. 1, 305, 16. 310, 10. 328, 19. एतस्य गुणस्तुतिं जिह्वोसक्रेण द्वितीयनापि सर्पेश्वरो न कदाचित्कर्तुं समर्थः स्यात् HIT. 27, 7. दीर्घजिह्वो adj. MBh. 3, 16137. = वाच् Rede NAIGB. 1, 11. H. an. die Zunge oder die Zungen des Agni = Flamme H. an. अग्नेः पिबत जिह्वया RV. 5, 51, 2. 1, 14, 8. 3, 37, 5. परि यो जिह्वयातनत् 8, 61, 18. 4, 7, 10. 6, 3, 4. 16, 32. मन्द्रया जिह्वया। आ देवा वन्ति यन्ति च 5, 26, 1. 6, 16, 2. ÇAT. Br. 1, 3, 1, 9. Bald werden ihm drei zugeschrieben RV. 3, 20, 2 (vgl. von Varuṇa AV. 10, 10, 28), bald sieben VS. 17, 79. काली कराली च मनोज्वा च सुलोकिता या च सुधूमवर्णा। स्फुलिङ्गिनी विश्वरूपी च देवी लेलायमाना इति सप्त जिह्वोः || MUṆD. UP. 1, 2, 4. andere Namen H. 1099, Sch. यत्राग्निरुपास्ते सप्तजिह्वः BHĀG. P. 5, 20, 2. सप्तजिह्वो वक्रयः (अग्नेः) die siebenzüngigen Rosse des Agni RV. 3, 6, 2. द्विजिह्वो wird AK. 3, 4, 21, 136 unter den Wörtern, welche auf व् auslauten, aufgeführt. Vgl. अग्नि°, अ°, ज्वाला°, दीर्घ°, द्वि°, मधु°, मन्द्र° u. s. w. — 3) die Wurzel der Tabernaemontana coronaria Willd. (vgl. जिह्व) RATNAM. im ÇKDr. — अजिह्व R. 1, 23 bei BOHLEN und LASSEN fehlerhaft für अजिह्व.

जिह्वक am Ende eines adj. comp. in अजिह्वका f. zungenlos MBh. 3, 16137.

जिह्वल (von जिह्व) adj. gefräßig: आङ् कृत्वा परमाङ्गे भुञ्जते ये च जिह्वलाः। पतन्ति नरके धोरे लुप्तपिण्डोदकक्रियाः || ÇRĀDDHAT. im ÇKDr.

जिह्वकात्य (जि° + कात्य) m. N. pr. eines Mannes, der gefräßige KĀTJA P. 1, 1, 73, VĀRT. 4.

जिह्वाम् (जिह्वो + अय) n. Zungenspitze VS. PRĀT. 1, 18. SUÇR. 1, 155, 4. 305, 21. 307, 16. 359, 10. HIT. 1, 77.

जिह्वतल (जिह्वो + तल) n. die Oberfläche der Zunge SUÇR. 1, 305, 19.

जिह्वानिलेखन (जिह्वो + नि°) n. das Zungenschaben; Zungenschaber RĀGĀV. im ÇKDr. °निलेखनिक dass. VJUTP. 208. — Vgl. जिह्वोल्लेखन.

जिह्वाप (जिह्वो + प°) 1) Hund. — 2) Katze TRIK. 3, 3, 276.

H. an. 3, 444. MED. p. 21. HĀR. 239. ÇABDAR. im ÇKDr. — 3) Tiger H. an. ÇABDAR. — 4) Panther oder Leopard, = द्वीपिन् H. an. = चित्रक

VIÇVA im ÇKDr. — 5) Bär ÇABDAR.

जिह्वामल (जिह्वो + मल) n. der Schmutz auf der Zunge TRIK. 2, 6, 19.

जिह्वामूल (जिह्वो + मूल) n. Zungenwurzel AV. 1, 34, 2. RV. PRĀT. 1, 11. VS. PRĀT. 1, 13. 65. ÇIKSHĀ 13. 18. P. 4, 3, 62.

जिह्वामूर्त्तीय (von जिह्वामूल) adj. P. 4, 3, 62. zur Zungenwurzel gehörig, so heissen die Laute ऋ, लृ, der 6te Sibilant (ः, ऌ) und der 1te Varga RV. PRĀT. 1, 8; vgl. VS. PRĀT. 1, 83. AV. PRĀT. 1, 20. Insbes. heisst so der 6te Sibilant, der Visarga vor कं und खः; s. Einl. des RV. PRĀT. VS. PRĀT. 3, 11. 4, 100. 8, 25. 45. P. 8, 3, 37, Sch.

जिह्वारद (जिह्वो + रद) m. Vogel HĀR. 56.

जिह्वालिङ् (जिह्वो + लिङ्) m. Hund BHŪRIK. im ÇKDr.

जिह्वालौल्य (जिह्वो + लौल्य) n. Gefräßigkeit PAṆĀT. 62, 22. 103, 8. II, 3.

जिह्वौवत् (von जिह्वो) m. N. pr. eines Lehrers ÇAT. Br. 14, 9, 4, 33.

जिह्वशल्य (जिह्वो + शल्य) m. = जिह्वशल्य RĀGĀN. im ÇKDr. — Vgl. दन्तधावन.

जिह्वोस्वाद (जिह्वो + स्वाद) m. zur Erkl. von लेहन das Lecken H. 424.

जिह्विका demin. von जिह्वो; s. अघो°, अलि°, उप°, प्रति°.

जिह्वु ein aus जैह्वक zu folgerndes N. pr.

जिह्वोल्लेखन (जिह्वो + उल्लेखन) n. das Schaben der Zunge; f. ई Zungenschaber, auch °निका WILS. — Vgl. जिह्वानिलेखन.

ज्ञी in कृत्तज्ञी und केशवज्ञीनन्दशर्मन् wohl das beng. ज्ञी (nach HAUGTON aus ज्ञीव entstanden) sir, master, madam: a term of endearment or respect HAUGTON; vgl. WILS. A gloss. of jud. and rev. terms.

ज्ञीक(?) in उपज्ञीक. Wohl = ज्ञी in गोपाल°, गणपत्य°, यादव° u. s. w. Verz. d. B. H. 397.

ज्ञीगर्त (von 2. जर्) s. अज्ञीगर्त.

ज्ञीत s. u. ज्ञ्या und vgl. अज्ञीत.

ज्ञीति (von ज्ञ्या) s. अज्ञीति Unversehrtheit, wo nachzutragen ist RV. 9, 96, 4. TS. 5, 7, 2, 3. PĀR. GRH. 3, 1.

ज्ञीन nach P. 6, 4, 2, Sch. partic. praet. pass. von ज्ञ्या (in der älteren Sprache ज्ञीत). 1) adj. alt, bejahrt AK. 2, 6, 1, 42. H. 340. — 2) ein ledderner Sack (चर्मपुट nach KULL.): ज्ञीनकार्मुकवस्तावीनृष्यग्दद्याद्दिगृह्ये।